
ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

УДК 336.71

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.21.8>

Кретов Д.Ю.

кандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7129-4040>

Kretov Dmitriy

Odesa National Economic University

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ДОХОДИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

IMPACT OF DIGITALIZATION ON INCOME OF THE BANKING SECTOR OF UKRAINE

Сучасний етап розвитку суспільного життя супроводжується цифровізацією. Цифровізація охоплює усі області економіки, у тому числі і фінансово-кредитну сферу. Цифрова трансформація банківської діяльності проявляється в удосконаленні банківських бізнес-моделей, послуг, продуктів та способів взаємодії з клієнтами з використанням цифрових технологій, що веде до зростання прибутку. Стаття присвячена аналізу впливу процесів цифровізації в банківському секторі України на обсяги його доходів. Досліджено динаміку доходів банківської системи України за 2015–2023 роки, визначено тенденцію поступового зростання комісійних доходів банків. На основі аналізу структури доходів АТ КБ «Приватбанк» виявлено щорічне зростання комісійних доходів від нетрадиційних банківських операцій. Проведено прогнозування обсягу комісійних доходів банківської системи на найближчий час. Стверджується, що зростання комісійних доходів можливе завдяки подальшій поступовій цифровізації діяльності банків.

Ключові слова: цифровізація, банківський сектор, доходи банків, аналіз, АТ КБ «Приватбанк», прогнозування.

The modern stage of development of social life is accompanied by digitization. The digital transformation of banking is manifested in the improvement of banking business models, services, products and methods of interaction with clients using digital technologies, which leads to increased profits. The article is devoted to the analysis of the impact of digitization processes in the banking sector of Ukraine on the volume of its revenues. The research used methods of statistical and factor analysis during the analysis of the banking sector's income, using mathematical modeling methods to forecast commission income of the banking system of Ukraine for the future. An abstract-logical method is used for theoretical generalizations of the impact of digitization on banks' incomes and the formation of conclusions. The latest technologies make it possible for banks to provide a variety of traditional and non-traditional services with the aim of increasing commission income. The dynamics of the income of the banking system of Ukraine for the years 2015–2023 were studied, the tendency of the gradual growth of commission income of banks was determined. It is emphasized that the increase in commission income of the banking sector was carried out at the expense of the growth of digitalization of processes in banks, which makes it possible to automate a number of operations and this increases their profitability. The dynamics and structure of commission income for a number of years at CB "Privatbank" JSC were considered. The annual growth of the commission income of JSC CB "Privatbank" from

---

non-traditional banking operations was revealed, namely, the share of income from international payment systems and the share of income from acquiring increased; substantial incomes from transfers, payments, and current accounts appeared. Forecasting of the amount of commission income of the banking system for the near future has been carried out. It is claimed that the growth of commission income is possible thanks to the further gradual digitalization of banks' activities. The results of the study can be used in the organization of customer service by Ukrainian banks.

Keywords: digitalization, banking sector, bank revenues, analysis, JSC CB "Privatbank", forecasting.

Постановка проблеми. В теперішній час неможливо представити собі економічну діяльність без використання сучасних інформаційних технологій. Розвиток цифрової трансформації світова економіка переживає, адаптуючись до реалій та інтересів суспільства до цифрової економіки. Сучасний етап розвитку банківської справи сприяє цифровій трансформації. Банківські продукти, послуги, маркетинг та продажі, клієнтське обслуговування та операційні процеси переводяться в цифрову сферу. Мобільність, орієнтованість на клієнта, персоналізація пропозиції – основні складові концепції цифрового банку. Можна сміливо сказати, що цифрова трансформація фінансово-банківської діяльності проявляється в удосконаленні банківської структури, продуктів та способів взаємодії з клієнтами з використанням цифрових технологій, що веде до зростання прибутку. Отже, зазначимо, що тема збільшення доходів банками в умовах удосконалення цифровізації банківського сектору є достатньо актуальною у науковому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасній зарубіжній та вітчизняній науковій літературі багато праць присвячено цифровізації банківського сектору, аналізується вплив цифровізації на бізнес-моделі банків на подальший розвиток їх діяльності. Науковці також підкреслюють позитивний вплив діджиталізації на трансформацію доходності банківського сектору. Наприклад, К. Возкова [1] на основі аналізу структури банківських доходів Єврозони дійшла до висновку, що зростання комісійних доходів банків країн ЄС свідчить про розширення банківської діяльності на нетрадиційні послуги за останнє десятиріччя. Банки стають більш універсальними установами шляхом поєднання традиційних і нетрадиційних видів діяльності. Це пов'язано з технологічним розвитком, який посилив конкуренцію серед фінансових установ.

Вітчизняні науковці також вважають, що цифровізація економіки є вагомим чинником зростання доходів банків. Так М.Е. Хуторна та В.Г. Костогриз стверджують, що шляхом збільшення доходів завдяки розширенню спектра пропонованих банківських послуг, кількості залучених клієнтів і реалізованого попиту на фінансові продукти цифровізація банку впливає на рівень його ефективності [2, с. 33]. На думку С.К. Реверчук та О.І. Творидло, існує цілий ряд нетрадиційних для вітчизняних банків комісійних операцій, які ще не набули повсюдного застосування у практичній діяльності комерційних банків, розвиток яких сприятиме збільшенню частки комісійних доходів у загальному доходному портфелі універсального банку і банківської системи загалом. Розвиток зазначених вище послуг на сьогодні є залежним від загального рівня цифровізації економіки загалом та банківського сектору зокрема [3, с. 123]. Вважаємо, що наявності значної кількості наукових наробок за даною тематикою, необхідно продовжувати аналіз факторів впливу цифровізації на стан доходів банківської системи України взагалі і кожного банку зокрема.

Формування цілей статті. Мета статті полягає в дослідженні впливу цифровізації банківського сектору України на доходи банків та розробці прогнозів обсягів комісійних доходів банківської системи України на 2024 рік.

Виклад основного матеріалу. Процес цифровізації банківського сектору включає створення цифрових каналів обслуговування клієнтів, автоматизацію банківських процесів, а також аналіз та використання величезних обсягів даних для більш точного прогнозування та прийняття рішень [4, с. 226].

Новітні технології дають можливість банками надавати різноманітні традиційні та нетрадиційні послуги з ціллю збільшення комісійних доходів. На рис. 1. представлена структура доходів банківської системи України.

Розглядаючи структуру доходів банківської системи України (рис. 1), зауважимо, що в 2015 році вона складалась з 68% процентних доходів, 14% комісійних та 18% – інших, а в 2023 році було отримано 65% процентних, 21% комісійних доходів та 14% інших доходів. Вважаємо, що зростання комісійних доходів банківського сектору здійснювалось за рахунок зростання цифровізації процесів в банках, що дає змогу автоматизувати ряд операцій і це збільшує їхню доходність.

Як приклад розглянемо динаміку та структуру комісійних доходів за їх видами за ряд років по АТ КБ «Приватбанк». АТ КБ «Приватбанк» обрано в зв'язку з тим, що у нього найбільші доходи в банківському секторі України і він є одним з самих технологічних банків в банківській системі країни. Дані про комісійні доходи АТ КБ «Приватбанк» за 2018–2023 року наведені в на рис. 2.

Рис. 1. Структура доходів банківської системи України за 2015–2023 рік
Джерело: розроблено за [5]

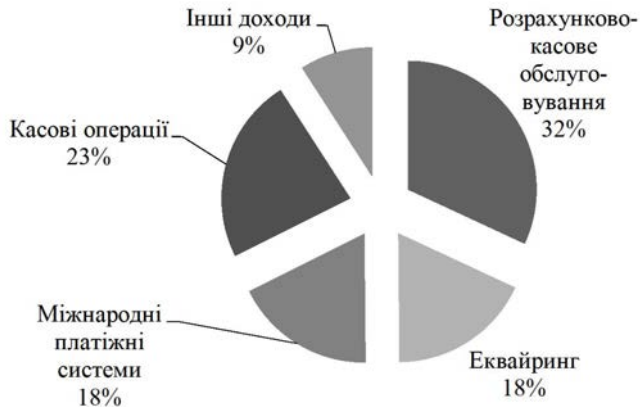
Рис. 2. Динаміка комісійних доходів АТ КБ «Приватбанк» та темпів їх росту за 2018–2023 роки

Джерело: розроблено за [6]

Комісійні доходи АТ КБ «Приватбанк» з 2018 по 2023 рік зросли в два рази і склали 41,6 млрд грн (43% від комісійних доходів по банківській системі). За видами доходів найбільше зросли доходи від еквайрингу (в 3 рази) та доходи від міжнародних платіжних систем (в 2,6 разів). У зв'язку з цим змінилась структура комісійних доходів банку (рис. 3): зросли частка доходів від міжнародних платіжних систем, та частка доходів від еквайрингу; з'явилися суттєві доходи від переказів, платежів, поточних рахунків, яких не було в 2018 році.

Вважаємо, що зростання комісійних доходів АТ КБ «Приватбанк» та зміна їх структури відбулося за рахунок розвитку цифрових технологій. Це можна проілюструвати динамікою комісійних доходів банку за 2022 – перше півріччя 2024 року в табл. 1. З табл. 1 видно, що починаючи з 2022 року по теперішній час в банку щоквартально зростали комісійні доходи від еквайрингу, міжнародних платіжних систем, переказів та платежів. Отже вже тривалий час обслуговування банками клієнтів – це не тільки їх кредитування чи розміщення депозитних коштів, а і ряд некредитних продуктів, обсяг яких щорічно зростає в процесі удосконалення діджиталізації банківських процесів.

2018 рік

2023 рік

Рис. 3. Структура комісійних доходів АТ КБ «Приватбанк»

Джерело: розроблено за [6]

Таблиця 1

**Динаміка комісійних доходів АТ КБ «Приватбанк»
за 2022 – перше півріччя 2024 років, млрд грн**

Комісійні доходи	2022 рік				2023 рік				2024 рік	
	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	1 кв.	2 кв.
Розрахунково-касове обслуговування	2,2	2,6	3,6	3,3	2,6	2,7	3,6	1,5	3,0	1,5
Еквайринг	1	1	1,4	2,7	2,4	2,5	2,5	3,6	3,1	3,2
Міжнародні платіжні системи	1,4	1,5	1,6	2,1	2	2,2	2,3	2,7	1,8	3,0
Перекази	0,4	0,5	0,5	0,5	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8	1,0
Платежі	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	0,8	0,9
Поточні рахунки	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5
Інші доходи	0,9	1,1	0,4	0,5	0,6	0,6	0,7	1,5	1,0	1,3
Разом	6,6	7,5	8,8	10	9,2	9,8	11,1	11,5	10,9	11,3

Джерело: розроблено за [6]

Таблиця 2

Комісійні доходи банківської системи України за 2022–2024 роки

Період	Млн. грн.	Період	Млн. грн.
1 кв. 2022 року	19847	2 кв. 2023 року	24133
2 кв. 2022 року	20621	3 кв. 2023 року	24245
3 кв. 2022 року	21336	4 кв. 2023 року	24782
4 кв. 2022 року	23818	1 кв. 2024 року	25311
1 кв. 2023 року	23901	2 кв. 2024 року	25975

Джерело: розроблено за [5]

Таким чином, зростання цифровізації банків збільшує обсяг комісійних доходів банківського сектору. Нами проведено прогнозування комісійних доходів в цілому по банківській системі України на 3 та 4 квартал 2024 року шляхом побудови тренду з використанням економіко-математичних методів. Дані для побудови тренду представлені в табл. 2

З побудованих за різними формулами моделей трендів комісійних доходів банківської системи за 2022–2024 роки (рис. 4), найбільш якісною є модель, що описується поліноміальною функцією третього ступеню.

$$Y = 8.0799t^3 - 186.11t^2 + 1824.5t + 180084 \quad (1)$$

Отже, лінія тренда зміни обсягів комісійних доходів банками України на 99,2% відповідає моделі (1). Прогноз можна вважати достовірним, тому що похибка, яка розраховується як відношення відхилення прогнозу за останній період до фактичних даних дорівнює 0,1%. Таким чином, за прогнозом, комісійні доходи банківської системи в 3 кварталі 2024 року складуть 26,4 млрд грн, в 4 кварталі – 27,1 млрд грн (рис. 5). За 2024 рік прогнозується отримання 104,6 млрд грн доходів, що на 8% більше фактичних доходів 2023 року, які на 13% перевищували доходи 2022 року.

Як вже зазначалось, зростання комісійних доходів банків визване безпосередньо зростанням послуг клієнтам, які стають можливими з розвитком цифрових фінансових технологій. Напрями використання цифрових технологій у банківській взаємодії з клієнтами орієнтовані на автоматизацію процесу банківського обслуговування кожної з категорій клієнтів, зберігання даних, ідентифікацію корпоративних клієнтів,

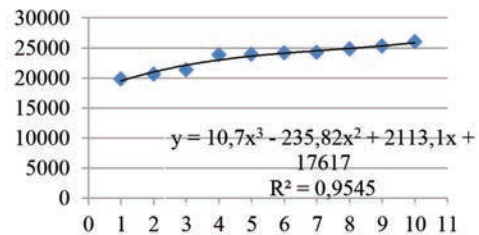
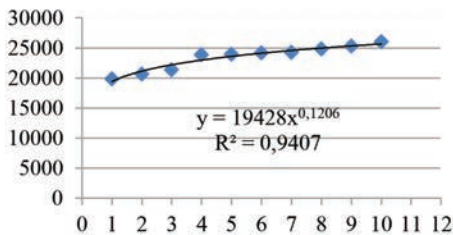
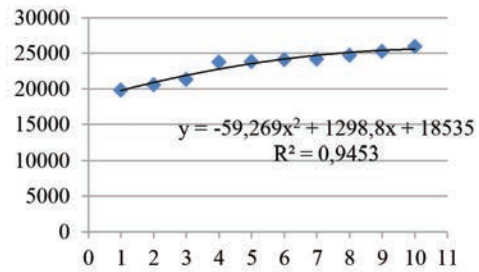
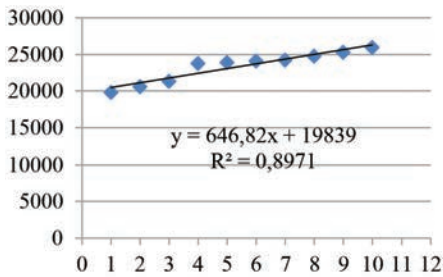

Рис. 4. Прогнозні тренди комісійних доходів банків України за 2022–2024 роки

Джерело: розроблено автором

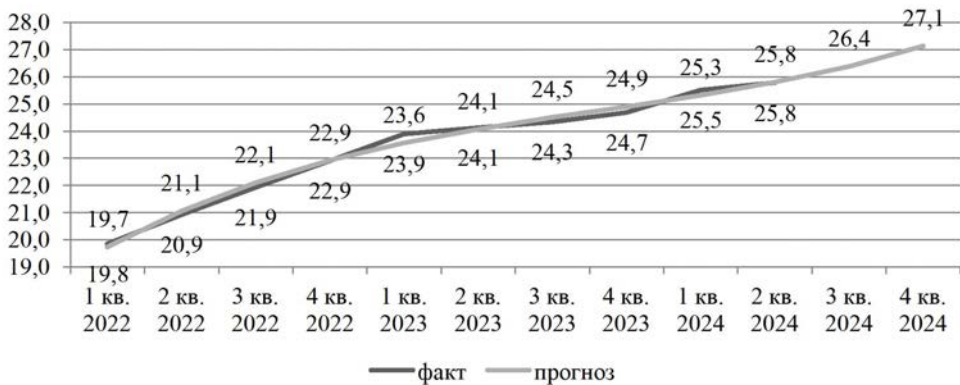

Рис. 5. Динаміка фактичних та прогнозних комісійних доходів банківської системи України за 2022–2024 роки, млрд грн

Джерело: розроблено автором

обробку великого масиву інформації, формування сервіс-орієнтованої архітектури, навчання моделі за допомогою штучного інтелекту [7].

Вважаємо, що ключовими напрямками у роботі банків, що сприяють розвитку інноваційних технологій у умовах трансформації банківського обслуговування клієнтів можуть бути: формування банками нових способів зберігання та обробки інформації, аналізу інформації, а також її візуалізації, пов'язаних з технологіями машинного навчання.

чання та штучного інтелекту; управління банківським обслуговуванням клієнтів на основі передових технологій; організація банками продажу банківських продуктів за допомогою зовнішніх платформ.

Як найбільш перспективні види цифрових технологій, які можуть бути використані банками для вдосконалення обслуговування клієнтів можна виділити: великі дані, штучний інтелект, технології розподіленого реєстру (блокчейн), квантові технології, компоненти робототехніки та сенсорики, технології бездротового зв'язку, технології віртуальної реальності та доповненої реальності, комп'ютерний зір, технології машинного навчання, програмні цифрові комплекси, аналітичні платформи [8].

Висновки. Банківська система України, як і банки майже усіх країн світу знаходиться в процесі цифрової трансформації. Вже не один десяток років в світі класичні фінансово-кредитні установи перетворюються на високотехнологічні платформи, які здатні створювати нові алгоритми прибутку, з використанням штучного інтелекту та інших технологій.

У результаті цифровізації обслуговування клієнтів збільшується клієнтська база банків та задоволеності клієнтів їх послугами; зростає ефективність банківської діяльності, підвищується прибутковість за рахунок зростання комісійних доходів. Комісійні доходи банківської системи України в 2023 році зросли на 13% в порівнянні з 2022 роком і за побудованим прогнозом, збільшаться за 2024 рік на 8% в порівнянні з 2023 роком. Цьому факту буде сприяти подальша цифровізація корпоративного банкінгу.

Таким чином, можна дійти до висновку, що з розвитком інноваційних технологій сформувався новий цифровий етап банківського обслуговування клієнтів банківської системи України, який передбачає широкий розвиток нетрадиційних банківських послуг, що значно підвищать доходність банківського сектору. Перспективами дослідження в цьому напрямку може пошук та розробка нових інноваційних послуг і продуктів банків, заснованих на цифрових технологіях.

Список використаних джерел:

1. Vozková K. The Impact of Fee Income Share on EU Banks' Performance and Its Implications for Drivers of Banks' Business Model Changes. *Prague Economic Papers*. 2020. № 29. P. 226–248.
2. Хуторна М.Е., Костогрив В.Г. Ефективність діяльності банків в умовах цифровізації. *Вісник університету банківської справи*. 2020. № 2. С. 27–34.
3. Реверчук С.К., Творидло О.І. Банківські доходи в мовах реформування цифрової економіки України. *Науковий збірник «Інтерконф»*. 2022. № 113. С. 121–145.
4. Кретов Д. Ю., Міндова О. І. Цифровізація банківського сектору України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2. С. 223–228.
5. Національний банк України. Статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення: 01.08.2024).
6. АТ КБ «Приватбанк». Звітність. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 01.08.2024).
7. Копилова О.В., Пічугіна Ю.В., Гончар К.О. Діджиталізація банківського сектору України – виклики та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-47> (дата звернення: 01.08.2024).
8. Береславська О. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-99> (дата звернення: 05.08.2024).

References:

1. Vozková K. (2020) The Impact of Fee Income Share on EU Banks' Performance and Its Implications for Drivers of Banks' Business Model Changes. *Prague Economic Papers*, vol. 29, pp. 226–248.
2. Khutorna M. E., Kostohryz V. H. (2020) Efektivnist diialnosti bankiv v umovakh tsyfrovizatsii. [Effectiveness of banks in conditions of digitalization. Bulletin of the University of Banking]. *Visnyk universytetu bankivskoi spravy*, vol. 2, pp. 27–34. (in Ukrainian)

3. Reverchuk S. K., Tvorydlo O. I. (2022) Bankivski dokhody v movakh reformuvannia tsyfrovoy ekonomiky Ukrainy. [Banking income in the languages of reforming the digital economy of Ukraine]. *Naukovyi zbirnyk "Interkonf"*, vol. 113, pp. 121–145. (in Ukrainian)
  4. Kretov D. Yu., Mindova O. I. (2024) Tsyfrovizatsiia bankivskoho sektoru Ukrainy: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku. [Digitization of the banking sector of Ukraine: current state and development prospects]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 2, pp. 223–228.
  5. Natsionalnyi bank Ukrainy. Statystyka. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbustatistic> (accessed August 3, 2024). (in Ukrainian)
  6. АТ КВ "Приватбанк". Zvitnist. Available at: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (accessed August 3, 2024). (in Ukrainian)
  7. Kopylova O. V., Pichuhina Y. V., Honchar K. O. (2023) Didzhytalizatsiia bankivskoho sektoru Ukrainy – vyklyky ta perspektyvy. [Digitization of the banking sector of Ukraine – challenges and prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-47> (accessed August 01, 2024). (in Ukrainian)
  8. Bereslavska O. (2024) Transformatsiia bankivskykh posluh v umovakh tsyfrovizatsii. [Transformation of banking services in conditions of digitalization]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-99> (accessed August 5, 2024). (in Ukrainian)
-